

ЗВІТ

ПРО РЕЗУЛЬТАТИ

ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМЦІВ

м. Могилів-Подільський

Опитування проводилося

у співпраці з проектом

«Економічний розвиток міст»

за підтримки

Травень 2007 р.

I. ВСТУП

У квітні - травні 2007 року було проведено опитування роботодавців м. Могильова-Подільського. Це опитування є елементом процесу стратегічного планування економічного розвитку з залученням громади, який визначатиме економічне майбутнє міста. Метою опитування було отримання корисної та достовірної інформації для членів Експертного комітету стратегічного планування (ЕКСП) стосовно думки тих, хто здійснює інвестиції та створює робочі місця в Могильові-Подільському. Серед питань анкети були історія і статус підприємства, характер бізнесу, робоча сила та персонал, інформація про розміщення підприємства, послуги, що надаються органами влади, та стосунки з ними, а також загальна думка про місто як середовище для ведення бізнесу.

II. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

До 24 травня 2007 року було заповнено 25 анкет. У переліку для опитування були як найбільші роботодавці міста, так і вибірка малих та середніх підприємств. У цьому звіті зведено узагальнені відповіді всіх підприємств.

В опитуванні прийняли участь шість великих та середніх підприємств на яких працює понад 50 осіб, на одному з них працює понад 900 працівників. Дев'ятнадцять з 25-и опитаних підприємств забезпечують роботою менш ніж 50 працівників кожне (у тому числі – приватні підприємці).

Для отримання якомога повніших і відвертіших відповідей, респондентів запевнили, що цей звіт не буде містити посилань на конкретні підприємства, а інформація в анкетах буде конфіденційною. Однак, жодне з підприємств не скористалось «правом інкогніто».

Були виявлені відмінності у відповідях між підприємствами, що належать до різних галузей економіки, а також між великими підприємствами та представниками малого й середнього бізнесу. Тому частину даних було проаналізовано з урахуванням цих відмінностей.

Звичайно, опитування 25-ти підприємств не може абсолютно відобразити думку всієї бізнесової спільноти Могильова-Подільського, але ці підприємства, як традиційні роботодавці, так і динамічний, зростаючий сектор малих і середніх компаній, репрезентують значну частину місцевої економіки, і дають можливість порівняти результати цього опитування з результатами аналогічних опитувань, проведених в 27 інших містах України.

III. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ. РЕЗЮМЕ

1. Місцева економіка виявляє ознаки консолідації після нещодавніх процесів приватизації, які супроводжувалися становленням і зростанням динамічного сектора малих і середніх підприємств. Місцеві підприємці найбільше незадоволені загальною економічною ситуацією в країні, національним законодавством, низьким рівнем інвестицій, бюрократизмом, а також відношенням службовців до підприємців.
2. Загальна кількість працівників на всіх підприємствах-респондентах сьогодні складає 1892 особи. У найближчі 2-3 роки планується створити ще більше 52 робочих місць. Рушійною силою у створенні нових робочих місць є підприємства з кількістю працюючих до 50 осіб, особливо будівельної галузі, сфери торгівлі та обслуговування, де респонденти найбільш позитивно оцінюють перспективи на наступні роки.
3. Стан ринку праці визначається такими важливими параметрами:
 - 34,1% працюючих – жінки (у 2002 році їх було близько 26,7%);
 - 16,1 % працюючих мають вищу освіту (у 2002 році їх було близько 9,1%);
 - жителі передмість складають 10,9% (у 2002 році їх було близько 8,3%).
4. Експортна орієнтація місцевої економіки є доволі низькою. За межі України експортується лише 0,3% продукції. Однак, експортерами є лише 5 підприємств. Для 3-х із них, основним ринком збуту є країни СНД. Лише дві компанії експортують близько половини своєї продукції. Природно, що малі та середні підприємства сфери послуг обслуговують переважно місцевий та регіональний ринки (тобто національний ринок).
5. Рівень збуту на одного працюючого (продуктивність праці) в бізнесі (19,2 тис. грн. на рік) є нижче середнього рівня в Україні.

6. Проблемою є нестача висококваліфікованої робочої сили. При цьому якість працюючих трудових ресурсів (порівняно з середніми значеннями в інших містах України де проводилось аналогічне опитування) є доволі високою. На загал, за оцінками керівників підприємств, «задовільні» (34 %) та «погані» (4 %) працівники складають порівняно незначну величину. Така відсоткова частка «поганих» працівників не віщує проблем ні для працедавців, ні для інвесторів, які планують «прийти» у місто. Число «відмінних» працівників на думку місцевих працедавців становить – 10 %, а «добрих» - 52%. Ринок праці має певні резерви, які дозволяють зробити зміни на краще. Середня заробітна плата (2007 р.) досягла позначки - 576 грн. на місяць. У 2006 році вона була 519 грн./міс. Відносно багато підприємств (10) або вже відчувають брак працівників необхідної кваліфікації, або очікують його у недалекому майбутньому (7). Головним чином дефіцит високо кваліфікованих спеціалістів відчувається серед інженерно-технічних працівників у технічних сферах. Бракує кадрів ряду робітничих професій.
7. Лише 5 підприємств мають відділи, що займаються науковими розробками.
8. Більшість будинків міста, комунальне та технологічне обладнання міста знаходяться у не надто доброму технічному стані. Відчувається брак площ для розвитку малого бізнесу. Про бажання розширити свій бізнес повідомило 12 фірм. Труднощі з отриманням землі або приміщень відчувають 6 фірм. Два підприємства планують перенести свою діяльність до іншого міста.
9. Приплив зовнішніх фінансових ресурсів до місцевої економіки є дуже незначним. Серед опитаних не має жодного підприємства з іноземними інвестиціями. Загальна сума очікуваних інвестицій на найближчі 2 роки у розмірі 2,9 млн. грн. є надто малою для міста. Розуміючи, що внутрішніх інвестиційних ресурсів у місті недостатньо – майже частина опитаних підприємців висловились за залучення прямих іноземних інвестицій. Розвиваючись, підприємства міста планують створити понад 50 нових робочих місць, однак, це не надто оптимістичний показник, що є значно нижчим за середньо статичні дані в інших містах.
10. Визначальними чинниками розташування більшості підприємств саме в Могиліві-Подільському є наявність недорогої і кваліфікованої робочої сили, ринків збуту товарів і послуг (в основному характерно для невеликих підприємств).
11. Загалом, рівень якості послуг, що надаються органами місцевого самоврядування в місті є значно кращим порівняно з середньою величиною, отриманою у результаті узагальнення даних з інших міст України. Так по усіх параметрах, крім стану із будівництвом житла, підприємці міста оцінили якість послуг вище, ніж середньо-український показник. У середньому це 2,63 за 4-бальною шкалою, де 1 є найвищою, а 4 – найнижчою оцінкою. Житлове будівництво, утримання доріг, охорона правопорядку - це саме ті сфери, де бізнес оцінює послуги, що надаються місцевою владою найкритичніше.
12. Відчувається, що місцевий бізнес (особливо малий) очікує від міської влади постійного інформаційного обміну та реальної зацікавленості влади бізнес-кліматом міста. Невдоволення малого і середнього бізнесу викликає також значна бюрократична тяганина, особливо щодо вирішення земельних питань.
13. Три з 25 респондентів оцінили якість місцевої влади на відмінно. На «добре» міську владу оцінили 14 підприємців, 8 - «задовільно» та жодний - «погано». Ці дані демонструють ще наявний у міської влади «кредит довіри» та «наполегливе очікування змін на краще».
14. Лише дещо гіршими були думки про бізнес-клімат у Могиліві-Подільському. Одна компанія оцінила місто як «відмінне» місце для ведення бізнесу, 9 - «добре», і 15 - «задовільне».
15. Компанії поділяють думку, що місцева економіка поліпшиться завдяки таким позитивним змінам на місцевому рівні: залученню прямих іноземних інвестицій (56%), будівництву житла (44%), розвитку малих і середніх підприємств (40%), розвитку комунальної інфраструктури (32%), підтримці сільського господарства та розвитку села (24%).

IV. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

1. СТАТУС ПІДПРИЄМСТВ

Більшість опитаних підприємств (18 з 25) було засновано після 1990 року, проте частина з них є «продовжувачами справи» традиційних галузей та своїх попередників. Найбільша частка новостворених компаній належить малим підприємствам у сфері торгівлі та послуг, тоді як у сфері виробництва та серед великих роботодавців переважають традиційні підприємства машинобудівної та харчової галузей промисловості. Серед опитаних підприємств не має жодного іноземного чи хоча б з часткою іноземного капіталу. У структурі власників усіх опитаних підприємств відносна частка державної власності сягає 16 відсотків (основним чином через 4 великі підприємства), комунальної – 3%.

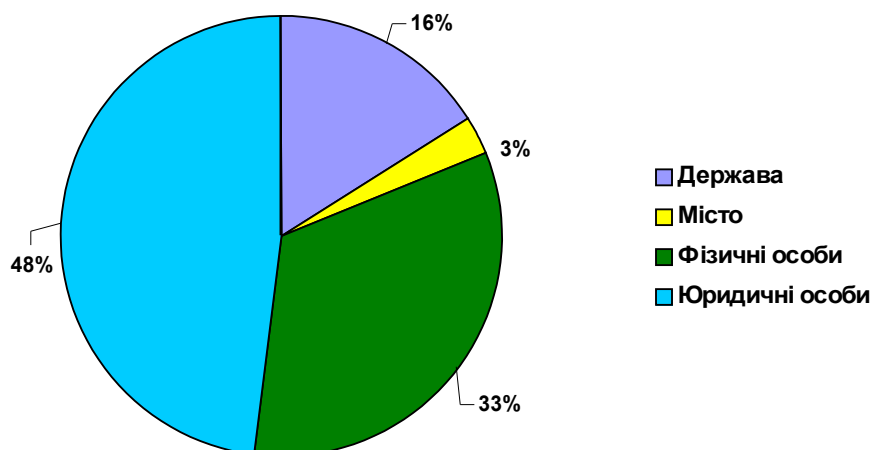

Рис. 1. Структура акціонерів (власників) підприємств

При цьому основними власниками восьми найбільшої кількості підприємств міста є фізичні (48%) та українські юридичні особи (33%).

2. ЗАГАЛЬНИЙ СТАН БІЗНЕСУ

Економіка міста досить добре диверсифікована, але її головним сектором залишається промисловість. Саме промисловість продовжує бути головним роботодавцем та основним експортером. Найбільш вагомий внесок належить двом великим підприємствам (машинобудування).

Могилів-Подільський, як і більшість подібних міст України, відчули вплив значних коливань щодо змін на ринку праці протягом перехідного періоду. Найбільші працедавці сьогодні працюють доволі успішно, нарощуючи виробництво та демонструючи прийнятну ефективність. Опитування виявило досить стабільну галузь будівництва та виробництва будівельних матеріалів. Ринки збуту будівельних підприємств знаходяться, природно, у Вінницькій області.

Новим явищем у місцевій економіці є розвиток малих і середніх підприємств після 1990 р.; ці компанії здебільшого задовольняють різноманітні потреби регіональних галузей, домогосподарств і населення.

Респонденти мали назвати чинники негативного впливу на поточний і майбутній розвиток своєї продукції чи послуг (див. рис. 2).

До чільної групи чинників увійшли: (1) загальна економічна ситуація – згадувалася 68% всіх респондентів; (2) національне законодавство 52%; (3) внутрішня конкуренція 40%, (особливо актуальна проблема для малих підприємств). Далі за рейтингом йдуть «застарілі засоби виробництва» і «іноземна конкуренція» — по 28% відповідно (більш важливою ці проблеми є для великих підприємств), «витрати на матеріали і комплектуючі» – 24%; високі процентні ставки - 20%.

Такі перешкоди як «вартість робочої сили», «ставлення місцевої влади», «обмеження пов'язані із захистом довкілля» респонденти не вважають значними проблемами. Також не вважається суттєвою перешкодою жодним із опитаних підприємств віддаленість ринків.

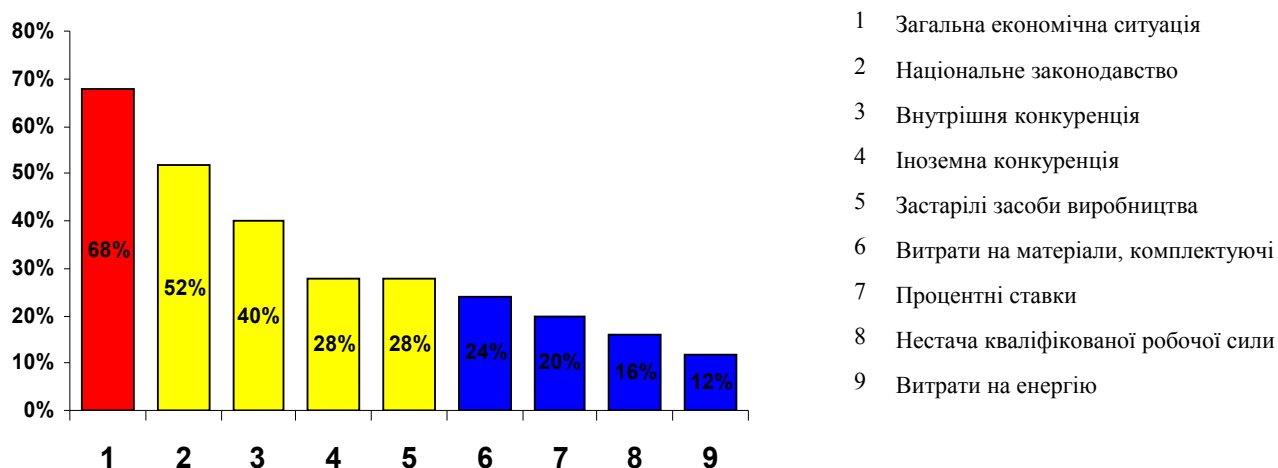

Рис. 2. Перешкоди для подальшого розвитку підприємств

Очікування, пов'язані з більш тісним співробітництвом України з ЄС чи вступом до цієї організації, є досить позитивними, хоча підприємства передбачають і негативні наслідки.

Стабільніший бізнес-клімат (56%), доступ до великого ринку без митних перешкод (56%), кращий правовий захист підприємців (40%), участь у програмах ЄС (36%), більш високий рівень захисту економічної конкуренції (24%), єдина валюта та стабільний ринок капіталу (по 8%) є на думку опитаних підприємств головними вигодами від початку процесу інтеграції та показують нам, чого цим підприємствам найбільше бракує в сьогоднішній Україні.

Пріоритетами для великих підприємств були наступні: доступ до великого ринку без митниць, кращий правовий захист підприємців та більш високий рівень захисту економічної конкуренції.

З іншого боку 52% підприємств з острахом очікують на втрату переваги, яку вони мають через подорожчання робочої сили, послуг і товарів, 52%-остерігаються сильної конкуренції, а 48% непокоїть необхідність понести додаткові витрати на пристосування до нових умов. Більш суворе, ніж в Україні законодавство з охорони оточуючого середовища турбує 32% з опитаних підприємств. На думку 20% респондентів, негативно на позицію чи результати діяльності місцевих підприємств може вплинути більш суворий захист споживачів, більш суворі правила щодо сприяння бізнесу з боку держави назвали по 16% підприємств.

Якщо розглядати вибірку в розрізі окремих секторів, то експортно-орієнтовані підприємства більш оптимістично налаштовані на співпрацю з ЄС, однак, у той же час великі підприємства більш чітко демонструють свої побоювання.

3. Клієнти

Усі компанії з готовністю надали інформацію про географічний розподіл своїх клієнтів.

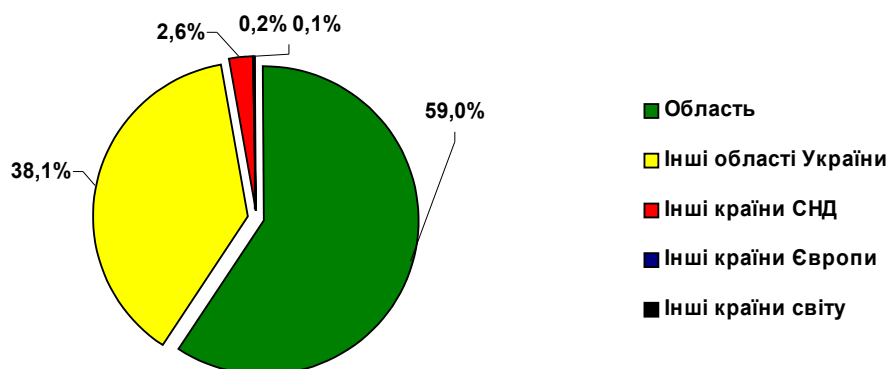

Рис. 3. Регіональний розподіл збуту продукції

Як видно з рис. 3 промисловість Могилівова-Подільського має дуже низький рівень експортної орієнтації та диверсифікації клієнтів. Головними експортерами є великі підприємства. Однак,

Вивчення думки підприємців – м. Могилів-Подільський

експортують свою продукцію 5-ть з 25-ти опитаних підприємств. Для 3-х з них, основним ринком збуту є країни СНД. Лише дві фірми експортують близько половини своєї продукції.

Ринок України (у т.ч. місцевий і обласний) заповнюється переважно малим і середнім бізнесом і частково великими підприємствами. У загальній структурі ринок України складає у понад 97 відсотків для опитаних підприємств.

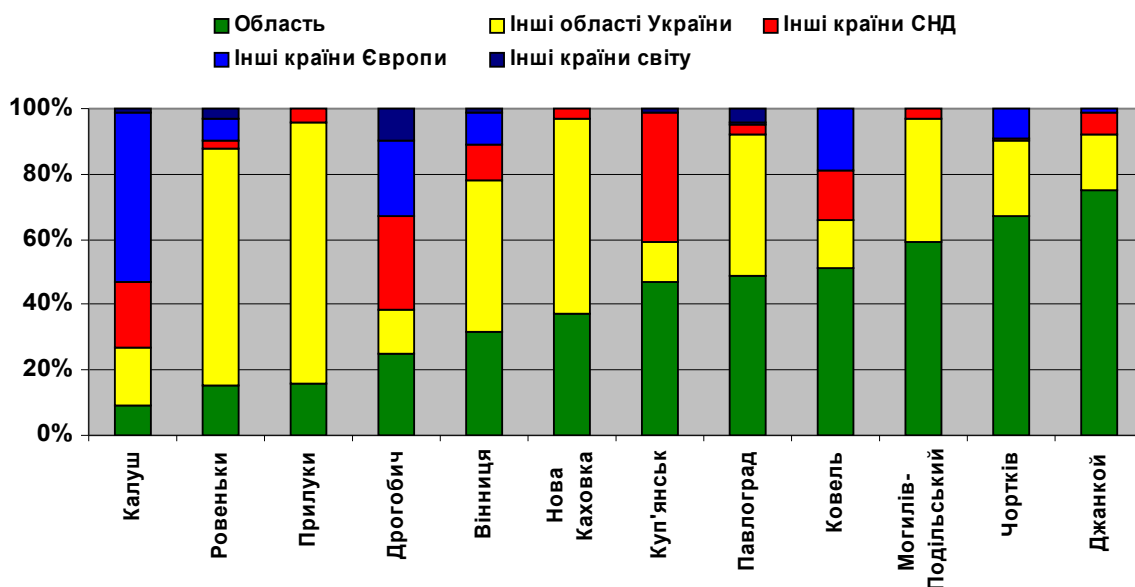

Рис. 4. Ринки збуту місцевої економіки та рівень експортної орієнтації

Порівнюючи показники підприємств Могильова-Подільського з експорту продукції (рис. 4) слід зауважити що у місті найгірший рівень експортної орієнтації економіки.

Очікування підприємців м. Могильова-Подільського щодо зростання обсягів збуту є досить оптимістичними. Усі з опитаних підприємств (крім одного) прогнозують ріст збуту в наступному році, правда у досить широких межах від 0,1% до 100%. Найбільше зростатимуть обсяги у малому бізнесі та на деяких середніх підприємствах і середній прогноз збільшення обсягів реалізації продукції складає 16 відсотків.

Середній збут усіх опитаних підприємств міста на одного працівника, знаходиться на рівні 19,6 тис. грн./рік, що є досить низьким показником.

Найвищу продуктивність (збут на одного працівника) демонструють середні за розміром підприємства. Цікаво, що найнижчою є продуктивність у комунальних підприємств.

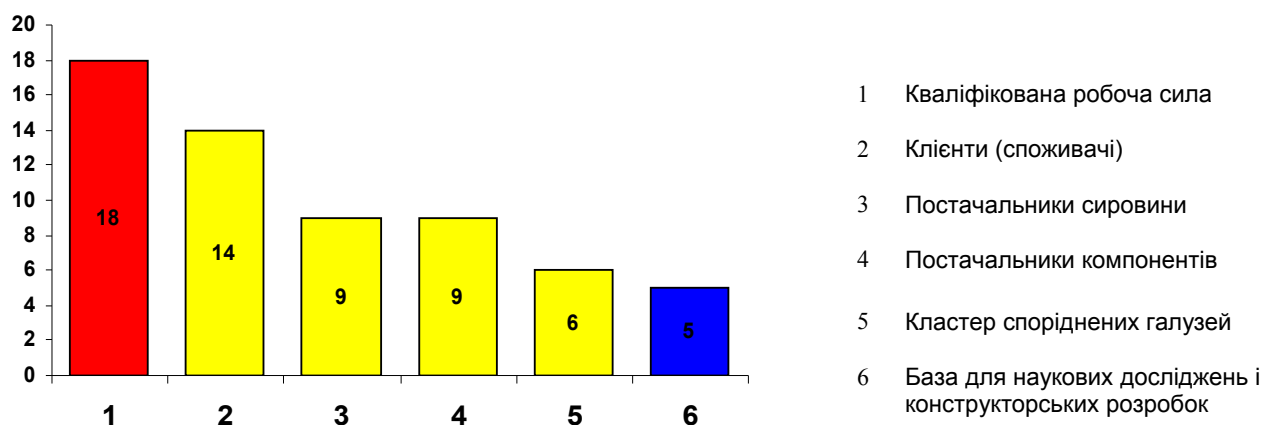

Рис. 5. Причини закріплення підприємств

Респондентам було задане питання про основні причини розташування підприємства саме у Могильові-Подільському.

Для 18-ти з 25 підприємств однією з основних причин розміщення в Могильові-Подільському є наявність кваліфікованої робочої сили, для 14-ти наявність ринку збуту (клієнтури) в області, для 9-ти підприємств – наявність постачальників сировини та постачальників компонентів.

Для великих підприємств найважливішими аргументами є наявність кваліфікованої робочої сили, постачальників сировини та база для наукових досліджень і конструкторських розробок.

Як додаткові причини розташування підприємства саме в Могильові-Подільському багато підприємств називають вже існуючу виробничу базу. Малі підприємства переважно вказують як причину знаходження - місце проживання власника та патріотизм до рідного міста.

4. Питання праці та зайнятості

Рівень задоволення роботодавців Могильова-Подільського якістю робочої сили на думку респондентів є наступним: 10% працівників є відмінними, 52% – добрими, 34% – задовільними і 4% – поганими. Відзначимо, що результати опитування керівників великих підприємств демонструють похибку із узагальненими даними (щодо усіх підприємств) у межах до одного відсотка. Отже, на відміну від інших міст України у Могильові-Подільському не має значної відмінності в якості робочої сили на великих державних підприємствах від середнього по місту.

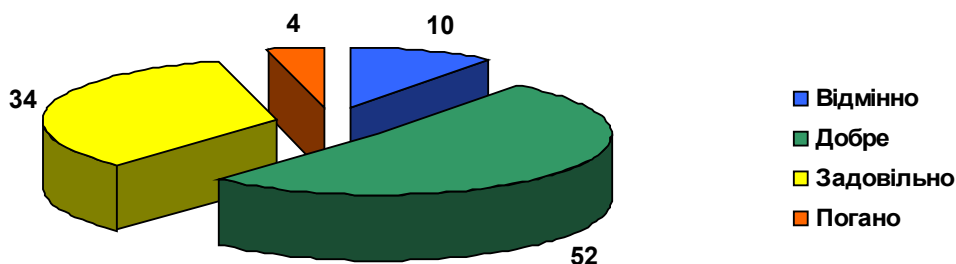

Рис. 6. Рівень задоволення працедавців Могильова-Подільського якістю робочої сили

У той же час, керівники малих приватних фірм дещо критичніше ставляться до якості робочої сили на своїх підприємствах. Очевидно, причиною є низька заробітна плата та, відповідно, престижність роботи у цьому секторі.

Загальна чисельність працівників з повним робочим днем на всіх підприємствах, що брали участь в обстеженні, становить 1892 особи.

Промисловість Могильова-Подільського, як і більшість економік українських міст, кризи «перехідного періоду» пройшла доволі болісно. Найбільші працедавці міста, впродовж останніх років (2001-2007), скорочували кількість працівників. Однак, виглядає, що саме цей крок дозволив їм частково реструктуризуватись і зберегти прийнятні параметри ефективності.

Останнім часом ситуація стабілізувалась. П'ять років тому (2002) на опитаних підприємствах разом працював 3333 працівник, а торік (2006) - 2090. Тенденція демонструє стале зменшення кількості зайнятих. Однак прогнозується, що у наступні роки чисельність працюючих повільно зростатиме. Цьому сприятимуть інвестиції у розвиток виробництва, які підприємства планують здійснити у період 2007-2008 рр. Залучивши інвестиції підприємства планують створити додатково більше 50 робочих місць. Цікаво, що більшість з них створить малий бізнес.

Ріст чисельності працюючих найбільш значним є у малому бізнесі. За останні роки (2001-2007 рр.) кількість працюючих у цьому секторі зросла майже на третину.

Середня чисельність працівників на опитаних підприємствах у 2007 році становила 76 осіб.

Жінки складають лише 34,1 відсотка працівників у вибірці, що логічно з огляду на «чоловічий» характер домінуючих секторів (машинобудування та металообробка і транспорт). У той же час до вибірки не потрапили важливі роботодавці жінок – сфери освіти й охорони здоров'я.

Частка працівників з вищою освітою становить 16,1% і демонструє сталу тенденцію до зростання (у 2002 році – 9,1%). Це дещо нижчий показник, ніж у середньому по Україні. Однак, слід врахувати, що тут не враховані працівники, які працюють у бюджетній сфері, де процент працюючих з вищою освітою – значно вищий.

Лише п'ять підприємств мають підрозділи, що зайняті науково-дослідною роботою безпосередньо на виробництві. У цих підрозділах зайнято 28 працівників. Ще ти підприємства планують найближчим часом створити підрозділи, що займатимуться науково-дослідною роботою. Очевидно, при такому

Вивчення думки підприємців – м. Могилів-Подільський

розподілі трудових ресурсів забезпечити інноваційний напрямок розвитку промисловості міста буде нелегко.

Задоволення роботодавців якістю свого персоналу порівняно з іншими містами України (рис.7) знаходиться на середньому рівні.

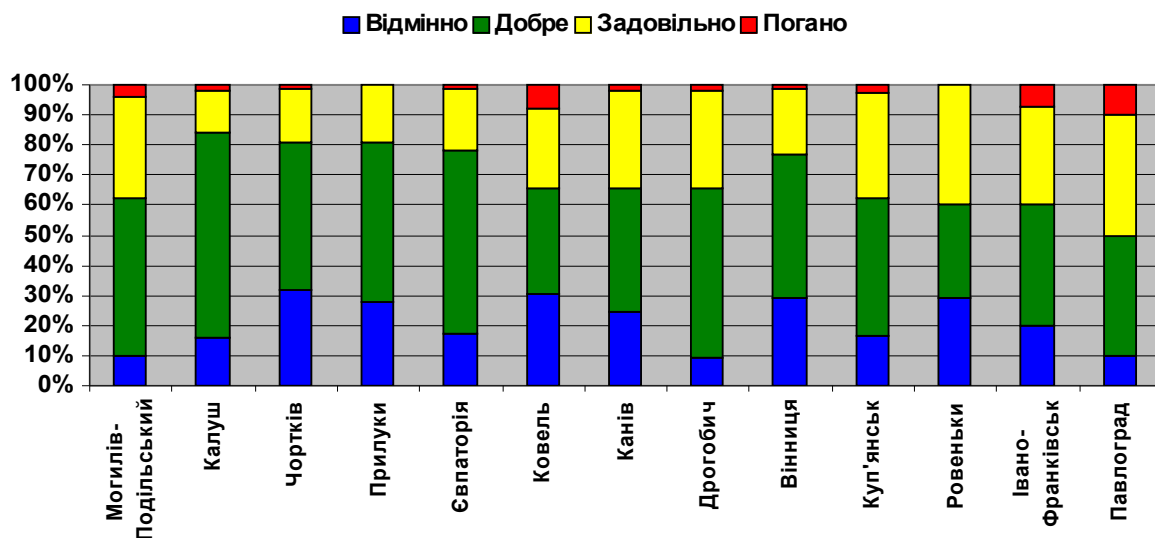

Рис. 7. Рівень задоволення працедавців деяких міст України якістю робочої сили

Фактична місячна заробітна плата на опитаних підприємствах становила у середньому 576 грн. (2007 р.) і була значно нижча, ніж в обласному центрі м. Вінниці. Цей параметр демонструє стале зростання, хоча є ще далеким до оптимального. У 2006 році середня зарплата у реальному секторі економіки за результатами опитування склала 519 грн.

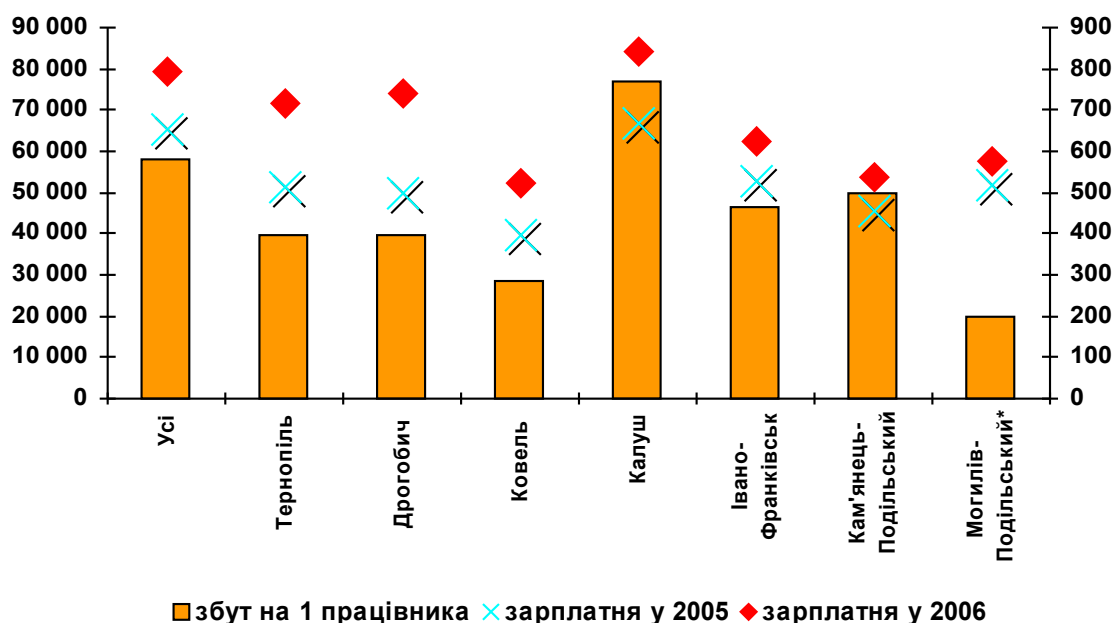

Рис. 8. Заробітна плата та збут

Примітка до Рис. 8. На відміну від інших міст, де порівнюється зарплата за 2005 та 2006 роки, дані по Могилів-Подільському подані за 2006 (відмічені синім хрестиком) та 2007 рік (відмічені червоним квадратом).

Найнижчими є середньомісячні заробітки на малих підприємствах сфери автотранспортних перевезень, послуг і торгівлі. Лідером є середній бізнес.

Загалом диференціація середньої заробітної плати на підприємствах (2007 р.) відбувається у діапазоні від 254 грн. до 1300 грн. на місяць.

Як видно з рис.8 Могилів-Подільський має показники середньої заробітної плати та питомого збуту значно менші ніж середньоукраїнські.

Нестача висококваліфікованої робочої сили ще не є гострою проблемою, однак її актуальність зростає. Труднощі вже сьогодні відчувають 10 підприємств з 25 опитаних, 7 - очікують виникнення кадрових труднощів у майбутньому.

Відчувається дефіцит кваліфікованих спеціалістів, зокрема, інженерно-технічних працівників: програмістів, інженерів-технологів, наладчиків складного обладнання. Однак, головним чином бракує висококваліфікованих працівників робітничих професій. Причому перелік є доволі широким: ливарники, фрезерувальники, токарі, електрозварювальники, слюсарі, сантехніки, водії. Про брак таких кадрів заявили керівники 13-ти підприємств.

Цікаво, що у Могильові-Подільському, у малому бізнесі відчувається брак висококваліфікованих працівників торгівельної сфери, зокрема, менеджерів, маркетингологів. На нашу думку, причиною є не стільки відсутність на ринку праці таких працівників, скільки відносно низький рівень пропонованої заробітної плати.

5. НЕРУХОМІСТЬ

У цій сфері ситуація в Могильові-Подільському має як позитивні, так і негативні сторони (див. рис. 9). Але, якщо порівнювати з іншими опитаними містами, виглядає дещо краще лише показник можливих намірів Могильов-Подільських підприємств припинити бізнес та покинути місто. У даний час (травень 2007), лише два підприємства має намір це зробити.

З 25-х респондентів, що дали відповідь на це запитання лише 22 підприємств є власниками будівель або землі, 8-м є лише орендарями. Крім того, 4 підприємства мають майно для ведення бізнесу, але у той же час частину орендують.

Можливість розширення (наявний ресурс нерухомості) у даному місцезнаходженні мають 17 фірм з 25, що відповіли на це запитання.

У той же час, лише 4 з опитаних підприємств потенційно готові надати в оренду або продати частину своїх приміщень. Це свідчить про невеликий потенціал приватного сектору щодо покращення ситуації з наявністю ділянок чи приміщень для бізнесу. Загалом, великому бізнесу цілком достатньо існуючої нерухомості для розширення виробництва, проте, малий бізнес відчуває проблему доволі гостро.

З іншого боку, як ми зазначали, у місті, загалом існує високий потенціал розширення бізнесу – 4 компанії планують розширюватися в інших адміністративно-територіальних одиницях, і ще 6 розглядають таку можливість. Дванадцять підприємств планують також розширяти свій бізнес саме у Могильові-Подільському, а ще 11 - розглядають таку можливість найближчим часом.

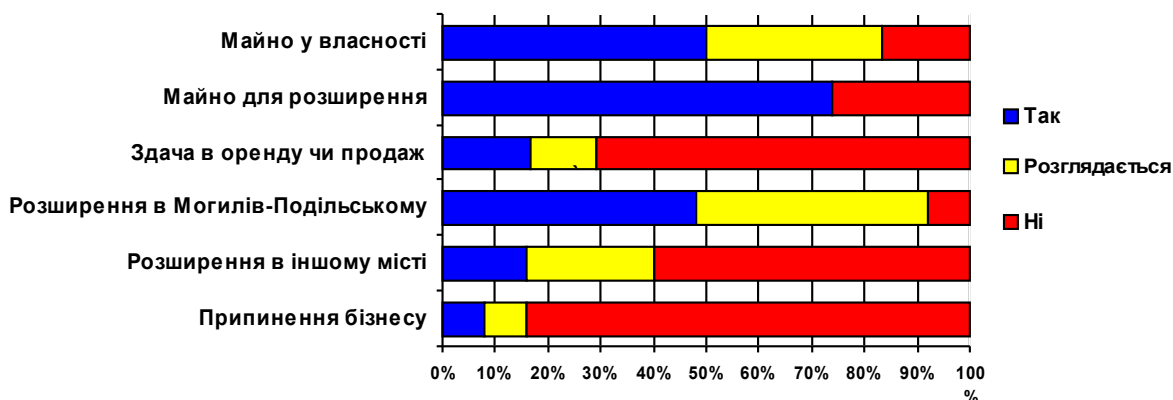

Рис. 9. Інформація про нерухомість і можливості для розширення

Як відзначалось вище, дуже позитивним є те, що лише 2 з опитаних підприємств планує покинути бізнес у Могильові-Подільському та перенести виробництво у інші міста.

У той же час два підприємства з 25-ти розглядають можливість покинути місто та перенести діяльність у інші міста впродовж найближчих років. Основними причинами такого можливого кроку респонденти назвали: кращий бізнес - клімат у іншому місті, відсутність землі для розширення, погані послуги органів самоврядування, кращу кон'юнктуру та ширші ринки збуту.

Три підприємства декларують, що покращення бізнес-клімату, розширення ринку збуту в місті та повернення влади «лицем до бізнесу» може зупинити їх від наміру перенести бізнес у інше місто.

Вивчення думки підприємців – м. Могилів-Подільський

Нинішній стан будівель та рівень технологій не видається найкращим, тому багато компаній бажає здійснення інвестицій у вдосконалення виробничих потужностей (рис. 10). Однак, внутрішніх ресурсів місцевої економіки явно недостатньо для значних капіталовкладень.

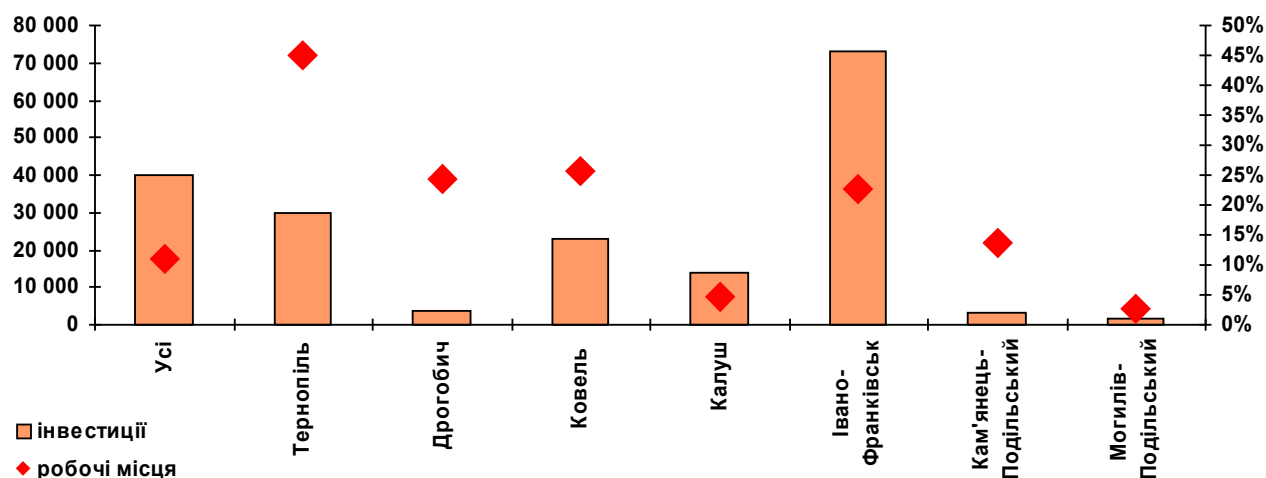

Рис. 10. Плановані інвестиції на одного працівника і створені нові робочі місця

Чотирнадцять з 18-ти підприємств, які планують здійснювати інвестиції у м. Могилів-Подільському, вказали суми ймовірних інвестицій, що мають бути вкладені у період 2007-2008 рр. Підприємства планують модернізацію або вдосконалення існуючих споруд та/або технологій, здебільшого на постійній основі. Планується вкласти близько 2,9 млн. грн. і створити 52 нових робочих місця. Якщо ці цифри виявляться реальними, це, безперечно допоможе зростанню місцевої економіки.

Щодо новостворених робочих місць (52), їх кількість є не надто значною (на жаль, на це запитання відповіло лише 12 з 25 респондентів). Виглядає, що підприємства міста не бажають повідомляти про свої інвестиційні плани, але навіть володіючи такими даними, можемо прогнозувати, що більшість цих робочих місць будуть належати до категорії «низько технологічних».

6. Послуги та відносини з органами місцевої влади

Респондентам було запропоновано оцінити види муніципальних послуг за шкалою від 1 до 4 (1 = відмінно, 4 = незадовільно). У середньому ці послуги отримали оцінку 2,63, що є значно вищим показником, ніж у середньому по Україні. Малі підприємства виявились більш критичними. Рейтинг подано на рис. 11, де праві стовпчики (жовтий колір) – середні значення інших міст, отримані у 2005-2006 рр.), а стовпчики зліва (блакитні), узагальнені дані опитаних підприємств міста Могиліва-Подільського. Відзначимо, що майже усі (крім будівництва житла) з послуг, що надаються місцевою владою оцінено вище, ніж у середньому по Україні.

Найбільш суттєвими проблемами на думку респондентів є стан із будівництвом житла (3,44), утриманням доріг (3,56), охороною правопорядку (2,96), вивезення сміття – 2,88, робота громадського транспорту (2,52).

Найвищу оцінку (1,72) отримало ліцензування будівництва. Видається, що це рекордно висока оцінка серед усіх опитаних підприємців України.

Однак, за пріоритетами вирішення проблем ситуація є дещо іншою. На думку більшості респондентів, місто в першу чергу має почати з покращення стану утримання доріг. Покращення стану із будівництвом житла визнали як серйозну проблему.

Крім того, підприємці воліли б перш за все побачити дії влади направлені на підтримку малого та середнього бізнесу та покращення ситуації щодо надання ділянок для ведення бізнесу. Швидкого поліпшення потребує вирішення проблем із збиранням та вивезенням твердих побутових відходів.

Ліквідація бюрократичних перепон при отриманні різноманітних дозволів, ліцензій та погоджень, як небезпечна проблема, що має бути розв'язана нагально.

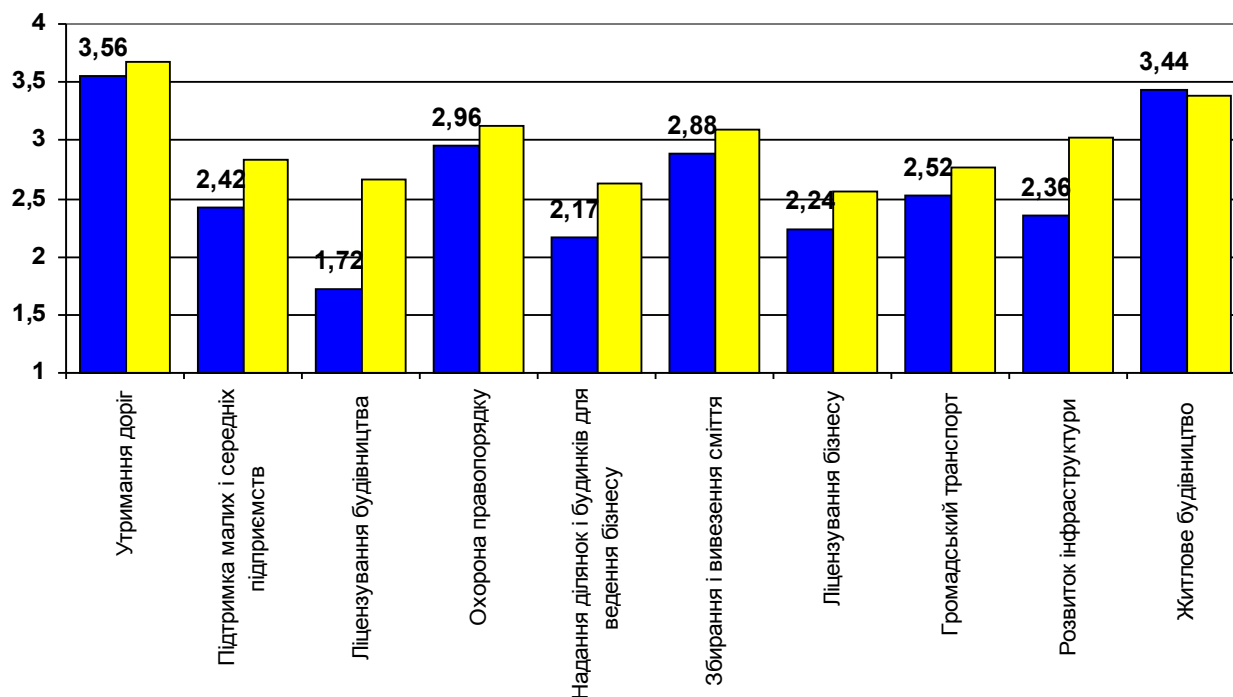

Рис. 11. Послуги органів влади

Відзначимо, що два найважливіші пріоритети як для малого, так і для великого бізнесу щодо першочерговості вирішення проблем міста є однаковими: будівництво житла та ремонт доріг.

Очевидно представники великого бізнесу мають деякі відмінні прагнення з представниками малого бізнесу. Саме останні значно частіше згадували «підтримку малого і середнього підприємництва», ніж представники потужних підприємств.

Підприємства також запитували про послуги, які мають надаватися міською владою (зокрема підрозділом з економічного розвитку) представникам бізнесу міста. Як демонструє рис. 12, підприємства активно підтримують всі з запропонованих послуг, крім «безкоштовне надання земельних ділянок».

Найбільшою популярністю серед респондентів користувалися ідеї створення центру підтримки бізнесу, надання допомоги підприємствам у розвитку робочої сили, очікування фінансової підтримки підприємств місцевою владою та надання їм податкових стимулів.

Необхідність професійної допомоги підприємствам від міської влади у сфері економічного розвитку та надання переваги місцевим фірмам у розміщенні замовлень позитивним вважає переважна більшість респондентів. Очікування від міської ради зусиль, направлених на створення у місті бізнес інкубатора отримало рівень підтримки на рівні 52%. Доволі високим є бажання підприємців отримати допомогу у залученні інвестицій – близько 60%.

Цікаво, що на відміну від компаній в інших країнах Східної Європи, респонденти меншою мірою підтримують ідею надання міською владою за символічну ціну приватним підприємствам вільних ділянок, які забезпечені інфраструктурою – схоже, вони не бачать гарантії, що ті, хто отримає таку форму субсидії, насправді почне створювати робочі місця, а сам процес буде прозорим. Тому така потенційна послуга опинилася на останньому місці за популярністю.

Загальний результат поданий на рис. 12.

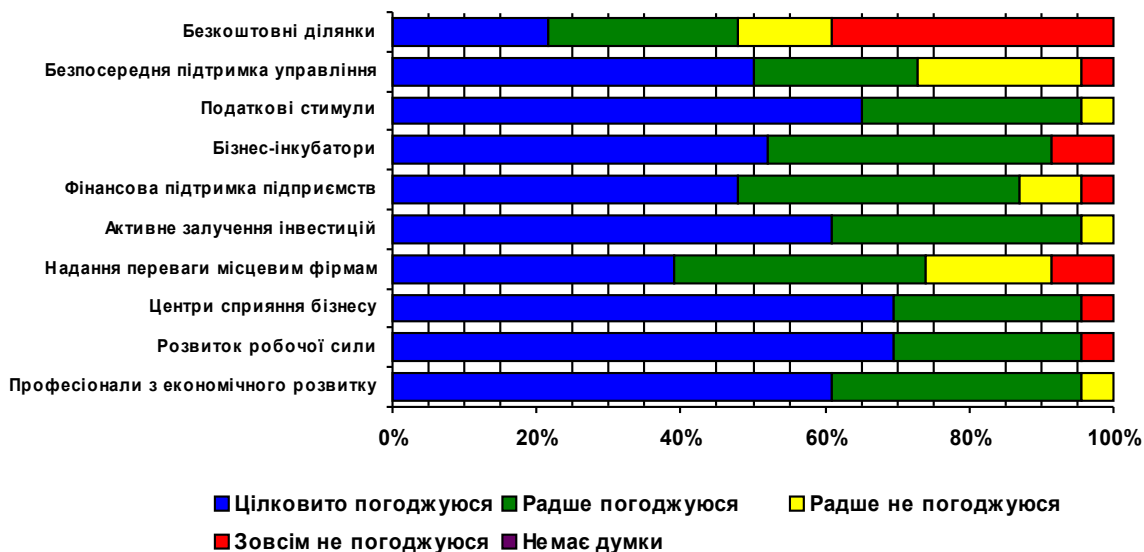

Рис. 12. Послуги підрозділу з економічного розвитку

Підприємства-респонденти також оцінили контакти з владними структурами та посадовцями. Отримані результати (рис. 13) демонструють прийнятний рівень контактів підприємців з органами влади та управління.

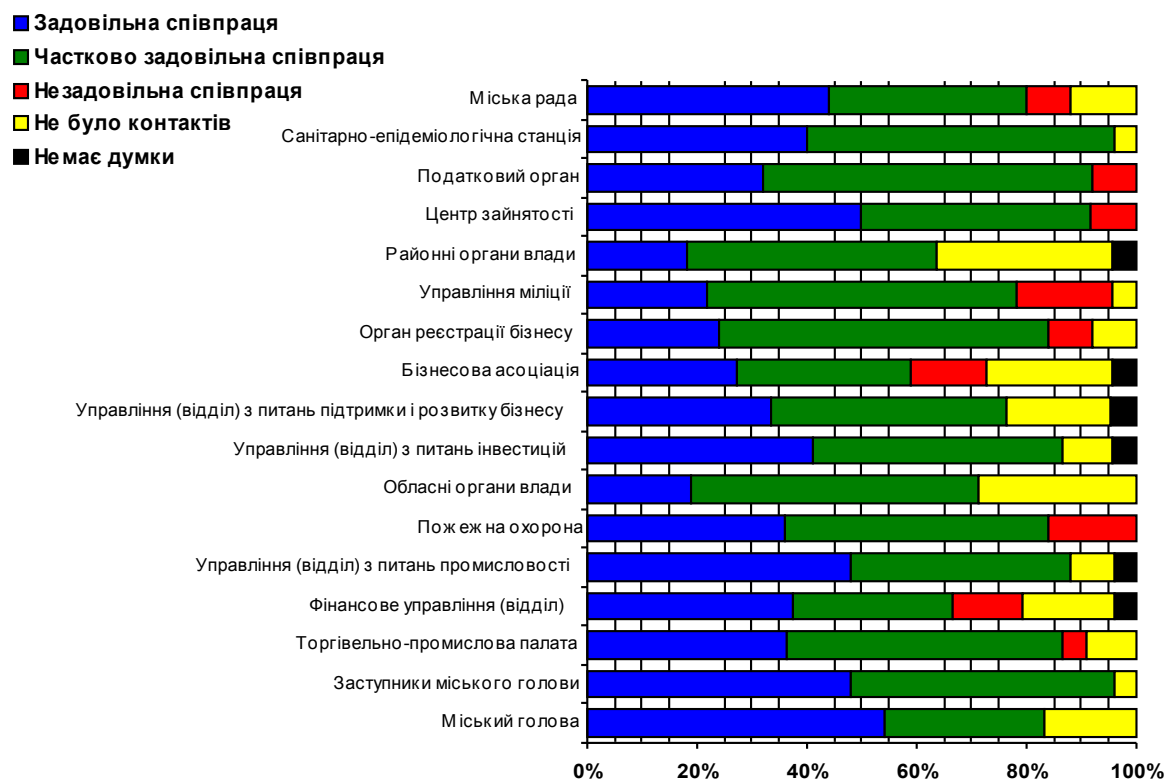

Рис. 13. Контакти з органами влади та управління

Найбільшим виявився рівень контактів підприємців з заступниками міського голови та санітарно-епідеміологічною станцією. Він є позитивним. Серед тих хто отримав позитивний баланс комунікації: міський голова, центр зайнятості, управління міської ради, що відповідає за підтримку бізнесу, фінансове управління, орган реєстрації бізнесу та податкова інспекція.

Досить низьким є рівень контактів підприємців з відділом, що відповідає за роботу з інвесторами та залучення інвестицій. Такий показник є швидше негативним, оскільки підрозділи такого типу створюються саме для налагодження співпраці місцевого бізнесу та бізнесменів.

Аналогічні питання слід поставити і щодо підрозділу міської ради який відповідає за підтримку бізнесу.

Найбільш негативний «комунікаційний баланс» в управлінні міліції, бізнесові асоціації, пожежна охорона.

Загалом, слід відзначити, що в цьому розділі йдеться не тільки про рівень співпраці з цими установами, організаціями та посадовими особами, але й про дуже низький рівень спілкування.

Численні коментарі менеджерів щодо найбільшої проблеми при спілкуванні бізнесу з цими установами можна об'єднати в одне речення: надто високий рівень бюрократизму та самих бюрократичних установ, надто багато зайвих документів, тривалі процедури, через які марнується час, нерозуміння чиновниками проблем бізнесу, брак компетентності службовців та байдужість до вирішення проблем підприємців. Звичайно, ці оцінки є узагальненими і стосуються не тільки служб і виконавчих органів міської ради. Багато підприємців хотіли б отримувати від цих органів консультативну допомогу. Варто звернути увагу, що 5 респондентів у своїх коментарях, щодо спілкування з владними інституціями вжили слово: «корупція».

7. Критичні питання

Респонденти дали такі відповіді на запитання щодо трьох найбільш важливих напрямків, які мають бути відображені в стратегічному плані економічного розвитку (див. рис. 14):

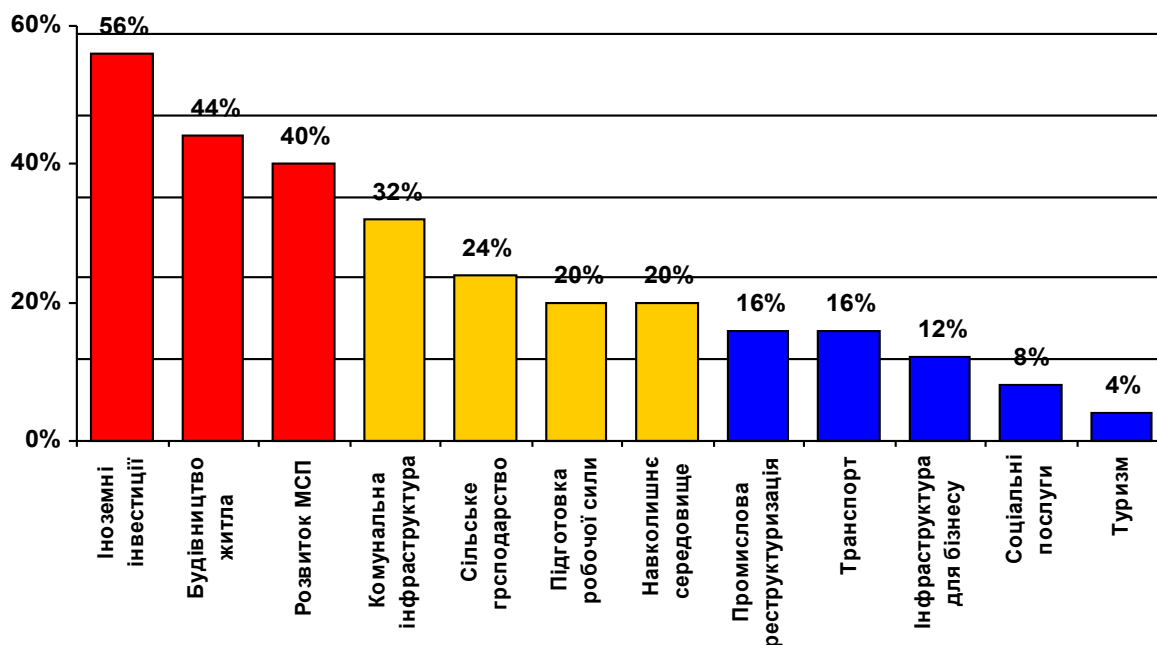

Рис. 14. Критичні питання

Отже, респонденти, маючи змогу вибирати з дванадцяти запропонованих проблем лише три найбільш важливі, розподіли свій вибір наступним чином:

- залучення прямих іноземних інвестицій – 56 %;
- будівництво житла – 44%;
- розвиток малих і середніх підприємств – 40%;
- розвиток комунальної інфраструктури – 32%;
- сільське господарство та розвиток села – 24 %;
- підготовка і перепідготовка робочої сили – 20%;
- навколишнє середовище – 20%;
- промислова реструктуризація – 16 %;
- транспорт - 16%.

8. ЗАГАЛЬНІ ВРАЖЕННЯ

Респондентам запропонували висловити свої загальні враження про органи влади в Могильові-Подільському. Відповіді на це запитання також віддзеркалюють загальне відчуття, що міська влада (міський голова, міська рада, виконавчі органи та служби) працюють непогано, але їм слід працювати значно краще. Три з 25 респондентів оцінили якість місцевої влади на відмінно. На «добре» міську владу оцінили 14 підприємців. Слід було очікувати, що місцеву владу високо оцінять саме представники комунальних і державних підприємств, адже це оцінка безпосередньо їх діяльності.

Задовільну оцінку поставили 8-м підприємств. Жодний з респондентів не оцінив роботу міської ради, виконкому, міського голови та усіх виконавчих органів і служб як погану.

Місто Могилів-Подільський, як місце для ведення бізнесу, отримало дещо гірші оцінки. Лише один з опитаних підприємств вважають місто відмінним місцем для ведення бізнесу, а «добрим» - 9. Незадовільних оцінок теж місцевий бізнес-клімат не отримав. Задовільним місцем для ведення бізнесу Могилів-Подільський вважають представники 15-ти підприємств міста.

Двоє повідомили, що «не мають думки про Конотоп, як місто для ведення бізнесу». Такі відповіді за канонами соціології, найбільш імовірно, слід вважати негативними, припускаючи, що респондент вирішив не афішувати своє негативне ставлення до бізнес-клімату в місті чи міської влади.

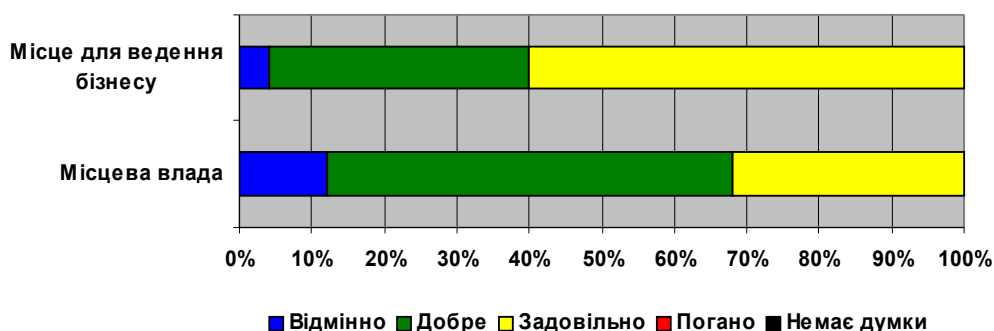

Рис. 15. Загальні враження про місцеву владу та бізнес-клімат міста

Загалом подібні оцінки не є характерними для більшості міст України та промислових міст Східної Європи, хоч як правило, саме місто підприємцями оцінюється вище, як влада. Проте, кількість позитивно та негативно настроєних там є приблизно рівною щодо кожного із запитань.

Серед найважливіших сильних сторін місцевого бізнес-клімату неодноразово називали: зручне географічне розташування (прикордонне місто) та наявність потужного залізничного вузла, наявність потенціалу для розвитку і дешевої кваліфікованої робочої сили, позитивну динаміку змін, зокрема, покращення ситуації щодо спрощення дозвільних процедур, демократизація стосунків бізнесу та влади, її позитивне ставлення до бізнесу

Негативні чинники, визначені респондентами:

- Стан економіки і законодавство України;
- Нестабільна економічна та політична ситуація;
- Демографічна криза, відтік робочої сили;
- Зі сторони місцевої влади поки у місті ще не створено умови для інвестора;
- Низька якість наданих послуг;
- Не вистачає кваліфікованих спеціалістів;
- Сильна внутрішня і зовнішня конкуренція. Нечесна конкуренція.

V. УЗАГАЛЬНЕНИЙ ВИСНОВОК

Цей звіт про результати опитування підприємців відображає узагальнені думки бізнесової спільноти м. Могильова-Подільського. Їхнє спільне ставлення до міської влади значною мірою визначатиме, яким буде економічне майбутнє міста – зростання, застій чи занепад. Звіт допоможе Експертному комітету стратегічного планування в його роботі і буде корисним для міської влади в роботі над підтримкою та поліпшенням бізнесового клімату в місті.

Проект «Економічний розвиток міст» висловлює вдячність усім представникам підприємств, котрі поділилися своїми думками та надали корисну інформацію Експертному комітету стратегічного планування, а також усім працівникам виконавчих органів міської ради та волонтерам, які присвятили свій час проведеному опитуванню.